

Nr 530.

Av herr Gezelius m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 266, angående socialstyrelsens organisation m. m.

När man 1912 beslöt inrätta socialstyrelsen, var huvudsyftet att vinna bot mot den tidigare rådande splittringen på ett flertal departement och myndigheter av de sociala frågornas handläggning och att få till stånd ett centralt organ för de sociala ärendenas sakkunniga bedömande ur enhetliga synpunkter. Behovet av ett sådant organ synes i nuvarande tid ingalunda hava minskat. Tvärtom har den livliga och alltjämt fortgående utvecklingen på olika sociala områden än ytterligare accentuerat betydelsen av att ett ämbetsverk finnes, som kan underkasta i kommittébetänkanden eller eljest framkomma reformförslag en objektiv granskning och självt taga initiativ till påkallade reformer.

Den 1912 beslutade organisationen var särskilt avpassad för att ämbetsverket skulle kunna fylla dylika uppgifter; förutom fackbyråer för handhavandet av statistiskt utredningsarbete och vissa förvaltningsuppgifter inrättades således en byrå för sociala ärenden i allmänhet, vilken hade till väsentlig uppgift att svara för beredningen av de på ämbetsverket ankommande allmänna socialpolitiska ärendena, särskilt remissärenden. Juridisk sakkunskap ställdes redan från början till socialstyrelsens förfogande — från 1920 i form av en särskild byrå för lag- och administrativa ärenden — men de på ett socialt ämbetsverk av socialstyrelsens karaktär ankommande allmänna uppgifterna ha av naturliga skäl ansetts i regel böra handhas av den allmänna sociala byrån och icke av en byrå, representerande närmast den lagtekniska kompetensen. Den lagtekniska formella granskningen av remitterade förslag kan för övrigt icke vara en primär uppgift för det sociala ämbetsverket utan i stället en materiell prövning, ägnad att belysa framkomna förslags ändamålsenlighet, verkningar och socialpolitiska sammanhang.

Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag beträffande socialstyrelsens organisation synes ägnat att allvarligt försvaga ämbetsverkets möjligheter att fullgöra ovan berörda, ur praktiska och konstitutionella synpunkter betydelsefulla uppgifter såsom centralt organ — något som är så mycket mera att beklaga, som med socialpolitikens utveckling behovet av överblick på området och konsekvens och reda i reformarbetet allt mera framträder. Förslagets enligt vår mening allvarligaste brister ligga däri, att enligt detsamma de sociala ärendena i allmänhet genom den nuvarande första byråns slopande ej längre skulle bliva inom ämbetsverket företrädda av en särskild byrå, utan inordnas såsom en detalj under lag- och administrativa byrån samt att

ämbetsverket vidare — särskilt genom arbetarskyddsbyråns överflyttning till riksförsäkringsanstalten och slopandet av socialfullmäktige — skulle berövas tillgång till sakkunskap och erfarenhet, som måste anses vara av väsentlig betydelse för fullgörandet av de på ett centralt socialt organ ankommande uppgifterna.

Av ovan antydda skäl synes det påkallat, att den nuvarande första byrån (byrån för sociala ärenden i allmänhet) bibehålles. Vad statsmakterna vänta sig av socialstyrelsen ifråga om till ämbetsverket hänskjutna sociala frågor är nämligen ingalunda en formell granskning av framkomna lagförslag eller andra reformförslag utan ett på praktisk erfarenhet och social förtrogenhet grundat bedömande av ärendena samt framsynta initiativ. Dithörande uppgifters natur kräva, att de handhavas av en särskild byrå med annan konstruktion än den, som föreslagits beträffande lag- och administrativa byrån, vilken skulle vara helt skild från befattning med löpande sociala förvaltningsuppgifter av praktisk art och vilkens tjänstemän därför måste komma att stå utan de livgivande och befruktande impulser, som direkt beröring med allmänheten i socialt arbete alltid medför.

Till den nuvarande första byrån hör förlikningsmannasexpeditionen, vilken enligt propositionen skulle ombildas till en inom ämbetsverket fristående avdelning, bestående av en sekreterare och ett kvinnligt biträde. Det torde få anses vara en nyhet inom förvaltningen, att inom ett ämbetsverk en sekreterare normalt skall beträffande så betydelsefulla ärenden, varom här är fråga, fungera i ledamots ställning. Vidare torde det vara svårt att förstå, huru sekreteraren skall medhinna alla de på expeditionen ankommande löpande ärendena — besvarandet av de på detta område så betydelsefulla remisserna, ärenden rörande förlikningsmän, skiljedomare i arbetstvister, förlikningskommissioner, registrering av arbetstagarföreningar enligt 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m. Beaktas må också, att han för deltagande i förlikningsförhandlingar i stor utsträckning tages i anspråk å håll utanför ämbetsverket. Man frågar sig vidare, huru det skall sörjas för kontinuiteten i arbetet vid den nuvarande befattningshavarens avgång, under hans semester och vid eventuella sjukledigheter.

Vad härefter beträffar Kungl. Maj:ts förslag om den nuvarande andra byråns (arbetarskyddsbyråns) överflyttning till riksförsäkringsanstalten synas oss i de över sakkunnigbetänkandet avgivna yttrandena — särskilt socialstyrelsens, svenska arbetsgivareföreningens och landsorganisationens yttranden — övertygande skäl hava anförts för den meningen, att de å denna byrå ankommande arbetsuppgifterna stå i ett nära och intimt samband med socialstyrelsens uppgifter såsom centralt socialt organ och att i övrigt byråns verksamhet är av natur att även i fortsättning böra höra under socialstyrelsen. Principiellt olämpligt synes vara att förlägga chefsmyndigheten över yrkesinspektionen hos ett statligt försäkringsföretag av riksförsäkringsanstaltens art, som är endast en av de anstalter, vilka meddela försäkring mot olycks-

fall i arbete. Påpekas må vidare, att hela yrkesinspektionen, inklusive yrkesinspektrisen, sjöfartsassistenten och skogshärbärgesinspektören, representerar en fond av praktisk erfarenhet beträffande olika grenar av arbetsmarknaden och förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, som måste vara av avgörande betydelse för socialstyrelsens hela funktion såsom centralt socialt organ. Genom den ifrågasatta överflyttningen skulle socialstyrelsen avhändas all den ingenjörstekniskt utbildade personal, som nu står till verkets förfogande.

Även socialfullmäktige torde för socialstyrelsen representera en värdefull kontakt till arbetslivet och organisationsväsendet på arbetsmarknaden, för vars avbrytande tillräckliga skäl enligt vår mening icke kunna anses ha blivit förebragta.

Vidtagandet av de jämkningar i det i propositionen framlagda förslaget, som ovan angivits, torde icke böra hindra, att förslaget i övrigt genomföres.

Med hänsyn till det ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta vidtaga följande ändringar i det i propositionen nr 266 framlagda förslaget beträffande socialstyrelsens organisation, nämligen *dels* att den nuvarande första byrån bibehålles såsom en byrå för sociala ärenden i allmänhet, omfattande jämväl förlikningsmannae Expeditionen, *dels* att den nuvarande andra byrån (arbetarskyddsbyrån) bibehålles inom socialstyrelsen, *dels ock* att socialfullmäktigeinstitutionen oförändrad bibehålles.

Stockholm den 6 april 1937.

Birger Gezelius.

Nils V. Sandström.

Linus Andersson.

Albert Jhansson.

Gust. Mosesson.

Ebon Andersson.

Thorwald Bergquist.

Verner Hedlund

i Östersund.